tij
schrift *tiengemeten*

nr. 2 juli 2005

nieuwsbrief over Deltanatuurproject Tiengemeten

delta natuur

Deltanatuur is een samenwerkingsverband van Provincie Zuid-Holland, Provincie Noord-Brabant, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Rijkswaterstaat, Zijn de LTO-Noord, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit directie Regionale Zaken en de Dienst Landelijk Gebied regio West.

Tiengemeten is schitterend en straks wordt het nog veel mooier. Daarover zijn Leen van der Sar, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland en Juun de Boer, regiodirecteur van Natuurmonumenten, het eens. Mede dankzij bijdragen van Deltanatuur – waarvan Van der Sar voorzitter is – draait op dit eiland onder de rook van Rotterdam een natuur- en recreatieproject van ongekende allure.

‘echte deltanatuur’

Door Marion de Boo

In zijn werkkamer op het Provinciehuis in Den Haag hangt de kaart van Tiengemeten prominent aan de muur. “Kijk, hier wordt straks de dijk een stukje doorgebroken en dan krijgt het water weer vrij spel”, wijst gedeputeerde Leen van der Sar. “Dat noemen we de Wildernis. Het middengebied op de vette klei wordt weids en weelderig, vandaar de naam Weelde. En rond de Oude Polder op de oostpunt van het eiland komt het Land van Weemoed.
Dat staat allemaal in ons inrichtingsplan. We hebben daar lang en breed over gepraat met een stoet van deskundigen. Nu ligt er echt een heel mooi ontwerp.” Hij wijst de plek aan waar straks kano’s kunnen afmeren. “Daar werden vroeger schepelingen met besmettelijke ziekten in quarantaine geplaatst. En voor wie het niet overleefde, was er een kerkhof. En kijk, hier komen steigers met aanlegplaatsen voor watersporters.”
Samen met zijn vrouw heeft Van der Sar laatst de 14 kilometer lange rondwandeling over het oude eiland gemaakt. “We zagen heel veel roofvogels en we hebben genoten van de sfeer. Maar op het laatst moesten we ons shirt om het hoofd binden vanwege alle steekvliegen, van die agressieve beesten met bolle groene ogen. ‘Wanneer houdt deze rommel nou eens op’, vroeg mijn vrouw.
Ik heb een hoop moeten uitleggen over natuurontwikkeling! Maar je kunt hier straks schitterend wandelen. Het is in alle seizoenen, bij zon of regen, een unieke ervaring.”
Juun de Boer knikt instemmend. “Als toekomstig beheerder zijn wij razend trots op dit project”, zegt de regiodirecteur van Natuurmonumenten. “Op Tiengemeten liggen fantastische kansen voor de natuur! Als je aan komt varen, stap je meteen een andere wereld binnen, zo sfeervol, met die weidse luchten. Je gaat terug in de tijd!” In zijn fantasie ziet De Boer, zelf groot vogelliefhebber, de zilverreigers en de steltlopers al rondstappen. “Dit wordt een prachtig moerasgebied, zoals de vroegere Biesbosch.
Er komt volop ruimte voor recreanten, maar ook schuwere vogels zoals de roerdomp en de kwak vinden straks nog een rustig hoekje om te broeden.”

Dit is het eerste grote natuurontwikkelingsproject aan de zuidkant van Rotterdam. “Het krijgt een enorme impact op de Mainport Rotterdam”, zo verwacht De Boer. “Tiengemeten wordt heel waardevol voor de Rotterdammers. Want ook in de regio Rijnmond hebben mensen zulke groene longen hard nodig. Het is zo’n gigantische tegenstelling, die hectische bedrijfsterreinen, die raffinaderijen, en dan 20 kilometer zuidelijker zo’n oord van rust. Mensen willen werkgelegenheid, maar daar moet ook iets tegenover staan!”

Een wereldje apart

Leen van der Sar is bij de plannen met Tiengemeten betrokken sinds hij in 1995 Statenlid werd. “Toen was de pap al gestort - samen met Natuurmonumenten hebben we toen het eiland aangekocht van verzekeraar Fortis/Amev. Daarna moest Natuurmonumenten de ontpachting van de zes boerenfamilies op het eiland regelen,” vertelt de gedeputeerde. “Voor de boeren viel het natuurlijk niet mee. Het was een mooi landbouwgebied. Bovendien leefden die eilandbewoners in een bijzonder hechte gemeenschap. Je kon op Tiengemeten bijvoorbeeld autorijden zonder rijbewijs, het was een wereldje apart. Als je daar opgegroeid bent wil je niet weg, dat snap ik best. Maar nu er voor de boeren andere bedrijven zijn gevonden, zullen straks heel veel Nederlanders hier van de rust en de ruimte kunnen genieten. Dàár doen we het voor!”

schoppen uitgedeeld: aan de slag maar!

Fondsen aanboren

Van der Sar heeft geen moeite onbenut gelaten om de bijdragen voor de inrichting rond te krijgen, en met succes. Hij slaagde er in twee verschillende Europese fondsen aan te boren, eentje voor herstel van natte getijdennatuur en eentje voor het beschermen van eilanden. “Je kunt prachtige inrichtingsplannen maken, maar zodra je met grond gaat schuiven wordt zo’n project ontzettend duur” legt hij uit. “Je kunt nooit zoveel vergraven als je eigenlijk zou willen. Voor de rest moet de natuur het eiland zelf maar boetseren, dan duurt het gewoon wat langer.” Overigens is De Boer vol lof over de rol van de provincie Zuid-Holland. “Geweldig dat we samen deze slag hebben kunnen maken! Vooral als je bedenkt welke bizarre plannen er met Tiengemeten zijn geweest, zoals een vliegveld of een stortplaats voor verontreinigde bagger uit het Haringvliet, of wellicht een vakantiepark. Tiengemeten ligt zo uniek, midden in het Haringvliet, tussen de Voordelta en de Biesbosch. Hier een baggerstort inrichten zou echt kapitaalvernietiging zijn geweest.”
Hij vertelt hoe hij dit voorjaar, op een terugvlucht naar Schiphol, niet kon landen vanwege dichte mist boven het vliegveld. “De piloot bleef rondjes vliegen over Zeeland. Boven het Haringvliet was het helder en we kwamen wel acht keer over Tiengemeten. Vanuit de lucht zie je pas goed hoe uniek dat eiland daar ligt!”
Langzamerhand wordt ook de omgeving steeds groener. Er komt steeds meer natuur rondom het Haringvliet, mede dankzij Deltanatuur. Dit fonds voor extra natuurprojecten in de Biesbosch en rond de Zuid-Hollandse eilanden wordt gefinancierd uit de aardgasbaten. “Het kabinet heeft hiervoor in totaal ruim 142 miljoen euro gereserveerd”, vertelt Van der Sar. “In het jaar 2010 moeten er duizenden nieuwe hectares natte natuur zijn ingericht.”
Volgens De Boer heeft het project Tiengemeten juist dankzij Deltanatuur een ongekende allure gekregen. Deltanatuur levert een flinke bijdrage aan de financiering van de inrichting van Tiengemeten, naast de provincie, Natuurmonumenten, het rijk en de Europese Unie. “Leen heeft als voorzitter van de Stuurgroep Deltanatuur geweldig zijn best gedaan om het project Tiengemeten een plaats binnen Deltanatuur te geven”, verzekert De Boer.
“De fondsen van Deltanatuur hebben de plannen met Tiengemeten enorm vooruit geholpen. Bovendien heeft dit eiland de bestemming natuurgebied gekregen. Alle overheden staan er achter, het is een gezamenlijk project. Het is natuurlijk veel lastiger als je het geld uit allerlei potjes bij elkaar moet schrapen, met heel veel regeltjes te maken krijgt en met heel veel verschillende partijen moet onderhandelen. Dan moet je meer op eieren lopen.”

Karakteristieke gebouwen

Voor de elf meest karakteristieke gebouwen zoekt Natuurmonumenten passende nieuwe bestemmingen, liefst met meerwaarde voor de bezoekers van het eiland. “Dat is lastiger dan gedacht”, zegt De Boer. “Het zijn enorme ruimten, soms meer dan honderd jaar oud, met monumentale gebinten. Een van die schuren heet veelzeggend ´de kathedraal´. Natuurmonumenten probeert ze als cultuurhistorisch erfgoed in stand te houden. Ze horen bij dit eiland!”
Dit jaar zaait de laatste pachter op Tiengemeten voor het laatst.
De Boer: “Ik ben nou 57. Vóór mijn pensioen hoop ik toch dat porseleinhoen hier te zien!”
“Dit plan krijgt een enorme uitstraling”, besluit Van der Sar. “Ik verwacht dat mensen tot uit Groningen hier van die zoetwatergetijdennatuur komen genieten. En daar profiteren ook lokale ondernemers in Nieuwendijk en Korendijk van mee!”

Feestgangers verdringen zich op de veerpont Sint Antonius, die koers zet over het Vuile Gat. Het diepe, wispelturige water tussen Tiengemeten en de Hoeksche Waard houdt zich vandaag opmerkelijk koest. Het is donderdag 30 juni en vandaag gaat het gebeuren. De natuurontwikkeling op Tiengemeten gaat officieel van start. Na een sfeervolle boerenlunch op de monumentale deel, onder de hanenbalken van de Helene Hoeve, is er een speciale uitzending van het populaire tv-programma Tussen Weemoed en Wildernis – vroeger bekend als Tussen Kunst en Kitsch. Als eerste gast noodt de populaire presentatrice Ol van der Kroft, passend gekleed in een crèmekleurig tweedpakje met bijpassende rubber laarzen, Jan Jaap de Graeff aan tafel. De hoofddirecteur van Natuurmonumenten toont een map vol oude foto’s. “Zij getuigen van de mensen die hier gewoond en geleefd hebben en die hier met hard werken door de eeuwen heen hun brood hebben verdiend.” De foto’s komen in het informatiecentrum dat Natuurmonumenten hier inricht. Zelf komt De Graeff hier nu voor de vierde keer. “Telkens raakt het me diep. Wat een prachtig eiland, zo groots, weids, uitgestrekt en oer-Hollands. We gaan hier nu topnatuur maken op wereldformaat, ook voor de verre toekomst.”
Als tweede gast treedt André van der Zande aan, directeur Natuur bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Hij brengt een fles landwijn mee, een Chardonay met vier heuvelen op het etiket. Voor de snorrende camera’s verhaalt hij hoe hij hier vroeger als Rijksnatuurconsulent voor Zuid-Holland rondvoer op de Branta. “Zo’n natuurontwikkelingsproject duurt een beste tijd”, aldus Van der Zande. “Iedereen moet meewerken. Maar uiteindelijk doe je het om straks samen te genieten en daarvoor biedt dit eiland ongekende mogelijkheden.”
Jos Kuypers van Rijkswaterstaat toont het verrekijkertje waarmee hij als kind omstreeks 1970 op Tiengemeten naar vogels keek. “Er zitten nu meer bezoekers in deze zaal dan er toen in een heel jaar op het eiland kwamen!” Kuypers prijst het inrichtingsplan dat onder aanvoering van het RIZA voor Tiengemeten is gemaakt. “Een prima voorbeeld van publiek-private samenwerking. “Hier mogen we trots op zijn.”
Leen van der Sar, gedeputeerde natuur bij de provincie Zuid-Holland, steelt de show met een authentieke spa, die hij over zijn in krijtstreep gehulde schouder torst. “Een fantastisch mooie ouwe schop, de welbekende Tiengemetenschop”, knikt tv-deskundige prof. Desmet vol bewondering. “Dat schroefje in de steel, in de lengterichting van het hout, is heel kenmerkend!” Van der Sar heeft hem al 18 jaar in bezit. “Al en toe gebruik ik hem. Het is een mooi symbool voor Tiengemeten.” De gedeputeerde verwacht dat het eiland straks in een grote recreatiebehoefte zal voorzien, het wordt een schitterend uitloopgebied voor de dichtbevolkte zuidvleugel van de Randstad. “Hopelijk zorgt de gemeente Korendijk snel voor de laatste vergunningen.” Hij werd het wel eens zat dat alles zo lang moest duren. “Soms had ik de neiging om een schop onder tafel uit te delen. Maar vandaag gaat de eerste schop de grond in!” Om de goede samenwerking te onderstrepen schenkt de gedeputeerde aan regiodirecteur Juun de Boer van Natuurmonumenten, aan wethouder Jan Boogaard van de gemeente Korendijk en aan projectleider Kees van der Vaart van de Dienst Landelijk Gebied elk een stevige schep.
Na de ceremonie zetten we koers naar de oostpunt van het eiland. Daar opent Leen van der Sar een vogelkijkhut, die een fabelachtig uitzicht biedt over polders, kreken en slikken. De eerste steltlopers wroeten al vol verwachting in de prut.

colofon

tekst: Marion de Boo

foto’s: Epco Notenboom, Zjev Ambagts, Rein Gelinas

Vormgeving: Inge van den Nouweland, RWS afd. Visuele Vormgeving, Rotterdam

drukwerk: Dima/gfm Rijswijk

Deze nieuwsbrief wordt mede gefinancierd door LIFE, het Europese fonds dat meewerkt aan de natuurontwikkeling op Tiengemeten als onderdeel van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

laatste pachter dit jaar nog aan het werk

Vijf van de zes boerenbedrijven zijn reeds enkele jaren geleden verhuisd naar een nieuw bedrijf elders in Nederland. De laatste boer bewerkt in 2005 voor het laatst het land. In het oostelijk deel van Tiengemeten start de natuurontwikkeling; in het westelijk deel oefent de boer nog zijn bedrijf uit. De grens tussen het boerenland en het natuurontwikkelingsgebied wordt dit jaar gevormd door de Dwarsweg, de centrale weg die vanaf de haven dwars over het eiland naar het zuiden loopt. Per 1 januari 2006 stopt ook de laatste boer met 'boeren' op Tiengemeten. Hij beschikt nu reeds over een passend vervangend bedrijf op de vaste wal.

bewoners geïnformeerd

Half juni zijn de bewoners van Tiengemeten per brief geïnformeerd over de voortgang van het project. Ze zijn uiteraard uitgenodigd bij de feestelijke starthandeling op 30 juni. Omdat half juli duidelijk zal zijn welke aannemer de klus gaat klaren en hoe de planning er ongeveer uit gaat zien, worden de bewoners dan op een speciale bijeenkomst persoonlijk ingelicht over de verdere gang van zaken. Ook op de publieksdagen op 3 en 4 september zijn zij uiteraard van harte welkom.

activiteitenkalender

- Zondag 24 juli, 10.00 tot 12.00 uur, wandeltocht, tevoren aanmelden (zie onder)
- Zaterdag 13 en zondag 14 augustus, gehele dag, kunstdagen Tiengemeten
- Zaterdag 27 augustus, 10.00 tot 14.00 uur, fiets- en wandeltocht, tevoren aanmelden (zie onder)
- Vrijdag 2 september, 20.00 tot 23.00 uur, nachtvlinders, vleermuizen en sterren kijken, tevoren aanmelden (zie onder)
- Zaterdag 3 september, 20.00 tot 23.00 uur, nachtvlinders, vleermuizen en sterren kijken, tevoren aanmelden (zie onder)
- Zaterdag 3 en zondag 4 september, 10.00 tot 17.00 uur, publieksweekend Tiengemeten met tal van activiteiten (zie elders in deze nieuwsbrief)
- Zaterdag 17 december 9.00 tot 14.00 uur, vuilruimactie Aanmelden voor deze excursies doet u bij VVV Oud Beijerland, telefoonnummer 0186-616000

bel, mail of schrijf ons

kort

Met vragen over het inrichtingsproject Tiengemeten kunt u terecht bij het projectsecretariaat Tiengemeten bij de Dienst Landelijk Gebied:

kort

Berrith Gulickx,
e-mail: b.h.gulickx@minlnv.nl

De nieuwsbrief Tiengemeten wordt huis aan huis verspreid onder de inwoners van Nieuwendijk en via de post onder belangstellenden in de Hoeksche Waard en verder omgeving. De nieuwsbrief verschijnt twee keer per jaar.

kort

U kunt zich aanmelden voor een gratis abonnement bij het:
Secretariaat Deltanatuur
Postbus 800
3000 AV Rotterdam
e-mail: info@deltanatuur.nl
tel: 010 4026348

kort

Bezoek de nieuwe Tiengemeten website:
www.tiengemeten.deltanatuur.nl

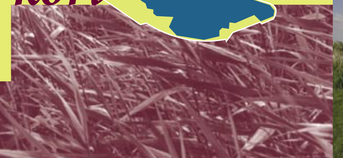

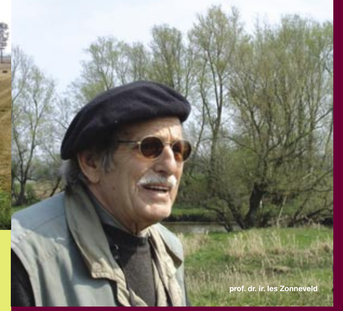

prof. dr. ir. Ies Zonneveld

'op Tiengemeten zie je straks de oude Biesbosch terug!'

De natuurontwikkeling op Tiengemeten blijft minstens vijftig jaar volop in beweging, maar vanaf de eerste dag is het razend interessant! Dat zegt landschapsoecoloog prof. dr. ir. Ies Zonneveld, één van de adviseurs voor de inrichting van Tiengemeten en groot kenner van de Biesbosch, die model staat voor Tiengemeten.

Door Marion de Boo

Ze noemen hem de "Biesboschprofessor". Een leven lang volgde Ies Zonneveld - naast een drukke internationale loopbaan - de ontwikkelingen in de Biesbosch. Zo legde hij de dramatische ecologische gevolgen vast van de afsluiting van het Haringvliet. Zonneveld ziet de Haringvlietsluizen liever vandaag dan morgen weer open gaan. "Zoetwatergetijdenatuur is zo bijzonder, zo zeldzaam. Wie weet wordt Tiengemeten straks net zo boeiend als de Biesbosch vroeger was, vooral als die Haringvlietsluizen weer een stukje open gaan!" Voor het ontstaan van uitgestrekte biezenvelden ligt het eiland te hoog, maar rietgorzen, spindotters en lisdodde komen er vanzelf. Zo wordt Tiengemeten een onmisbare schakel in een reeks bijzondere en oer-Hollandse deltanatuurgebieden, van de zilte buitendijkse schorren bij de Kwade Hoek via de brakke gorzen van de Scheelhoek en de vloedbossen van de Rhoonse grienden tot aan het zoetwatermoeras van de Biesbosch.

groots en ruig

Zonneveld leerde de Biesbosch kennen in de oorlog, toen hij als lid van een verzetsgroep ondergedoken zat in het toen nog wilde, woeste moeras. Hij vond het meteen een fantastisch gebied. "Zo'n groots, ruig, geweldig landschap. Ik woonde in een bootje en leefde helemaal op het tij. Je keek nooit naar de klok, maar alleen naar het tij en de zon. En dat landschap veranderde de hele dag door, met die wolken, die ruimte. Ik heb uren naar het opkomende tij zitten kijken. Zo'n getijdengebied staat in rechtstreeks contact met de maan, zo fascinerend. En dat Biesboschwater dronken we gewoon uit de hand, zo schoon was de Rijn."
Als onderduiker ontmoette Zonneveld ook zijn latere vrouw Maartje Kooijck, een boerendochter op de inmiddels afgebroken hoeve Maltha in de Noordwaard, een Biesboschpolder die nu weer vergraven wordt als overloopgebied bij hoge waterstanden.
Het is maar één van de vele veranderingen waarvan Zonneveld in zijn lange leven getuige was. "Het meest dramatisch was natuurlijk de afsluiting van het Haringvliet in 1970", vertelt hij. "Een ecologisch drama. In één klap verdween haast het hele getij! Voor de Biesbosch als Nationaal Park kun je die sluizen maar beter zo wijd mogelijk open zetten!"
Vroeger was het verschil tussen eb en vloed in de Biesbosch ruim twee meter, nu nog maar een zuinige 30 centimeter. Hij laat oude foto's zien van velden vol knalgele spindotterbloemen die tot je schouders reikten en van ijs dat 's winters na hoogwater in dunne vliezen hoog tussen de biezen bleef hangen.

topje van de mast

Voor zijn onderzoek maakte Zonneveld vijftig jaar lang opnamen, steeds vanuit dezelfde hoogspanningsmast. "Ik klom altijd tot het topje", vertelt de nu ruim 80 jarige hooglraar met twinkelende ogen. "Als arme student maakte ik gewoon met potlood en papier een schets, later kon ik me een fototoestel permitteren." Kisten vol foto's heeft hij. "Als je er op let dat je altijd aan dezelfde spijl hangt, kun je jaar in jaar uit vanuit precies dezelfde positie fotograferen. Dat heb ik vanaf 1952 vijftig jaar lang gedaan. Mijn vrouw was er trouwens ook heel bedreven in. Maar nu heb ik haar moeten beloven om er niet meer bovenin te klimmen!" De Biesbosch ontstond na de Sint-Elisabethsvloed van 18 november 1421. Daarbij ontstond eerst een grote open watervlakte, maar die begon vanaf de oevers vrij snel weer dicht te groeien. Zonneveld: "Meer dan 500 jaar later was dit natuurlijke proces nog steeds gaande. De natuur veroverde terrein en de mens volgde op de voet, telkens werden weer nieuwe stukken Biesbosch ingepolderd. Na de hoogwaters van 1993 en 1995 gaat het juist weer de andere kant op, nu worden juist weer polders tot natuurgebied vergraven of prijsgegeven aan het water om meer ruimte te maken voor de rivieren."

in beweging

Zonneveld toonde aan dat de plantengroei in zo'n zoetwatergetijdegebied voortdurend in beweging blijft. Er zijn jonge, kale zandplaten, die als eerste worden veroverd door de driekantige bies, een ruige pionier van woeste omstandigheden, die bijna nergens anders ter wereld groeit, behalve misschien nog ergens in China.

Daarna verschijnen mattenbies en heen, een zoetwaterplant die vroeger verwarrend genoeg zeebies werd genoemd. Vervolgens maakt een hele reeks andere planten zijn opwachting. Velden met riet en lisdodde breiden zich uit. Als je het riet gaat maaien, krijg je op den duur overal riet. En als je er wilgenstek in poot zal uiteindelijk een wilgenbos ontstaan. Overigens is de Biesbosch volgens Zonneveld nog altijd een heel rijk natuurgebied, met allerlei bijzondere planten tot in de kleinste geultjes in het krekengebied. Om ook pionierplanten genoeg leefgebied te geven moet het getijdengebied zichzelf blijven verjongen. Het zou bijvoorbeeld heel interessant zijn om nabij Tiengemeten en elders in het Haringvliet en Hollands Diep enkele ondiepe zandplaten op te spuiten als "Biesboschbabies", jonge, ruige natuurgebieden, waarop zich dan bijvoorbeeld weer driekantige bies zal vestigen, zegt Zonneveld. "Dat kan nog net, het zaad van deze unieke soort is ruim 30 jaar na het afsluiten van het Haringvliet nog alom aanwezig. En het kiemt nog zodra het de kans krijgt. Maar daar moeten we niet te lang meer mee wachten!"
Zoetwatergetijdensystemen zijn niet alleen interessante ecosystemen, maar ze zijn ook de bakermat van onze beschaving, vindt Zonneveld. "Tussen Maassluis en Rotterdam is al 2200 jaar geleden de typisch Hollandse klepduiker uitgevonden. Daarmee zijn de eerste polders aangelegd, hier is onze beschaving gesticht." Vol spanning kijkt Zonneveld dan ook uit naar het moment waarop straks op Tiengemeten de eerste schop in de dijk wordt gestoken, zo diep mogelijk. Het water moet op volle kracht naar binnen stromen. Maar van een al te gedetailleerd draaiboek voor natuurontwikkeling verwacht de hooglraar weinig heil. "Tegenwoordig moet je voor elke vierkante meter natuur een natuurdoeltype met bijbehorend beheer vaststellen. Alsof wij Onze Lieve Heer zijn! Ik vraag me wel eens af wat de straf is voor de beheerder die zijn natuurdoeltypes niet haalt, gaat die soms een jaar de cel in? Laten we het gewoon "getijdenland" noemen, daar horen vanzelf een fantastische flora, fauna en natuurbeleving bij."

'hier op het terras zijn ze laaiend enthousiast'

Weelderige klimrozen omlijsten de toegang naar Nora's Theetuin. Voor een kop Engelse thee met verse scones of een goedgevulde groentensoep na een stevige fietstocht is dit hèt adres. Gastvrouw Ellen Lankhaar kookt en bakt alles zelf. "'s Zomers sta ik heel vroeg op en dan maak ik eerst een paar potten jam van onbespoten fruit uit eigen tuin. De bloem wordt hier in de molen gemalen. Je proeft hier echt een stukje Hoeksche Waard!" Samen met haar gezin woont ze nu bijna 20 jaar in een van de authentieke houten Noorse woningen, die de Noorse regering na de watersnoodramp aan de bevolking van Nieuwendijk heeft geschonken. Straten zijn hier vernoemd naar Noorse steden en historische figuren.
Ellen Lankhaar: "De laatste tien jaar viel me op dat er hier steeds meer wordt gefietst. En vaak werd me gevraagd of je hier ergens iets kon eten of drinken. Vandaar het idee voor een theetuin!" Het was meteen een succes. "Ik heb veel vaste gasten, uit de hele Hoeksche Waard, maar ook van daarbuiten. Zo komt een echtpaar van rond de 75 altijd op de tandem uit Pendrecht!" Er lopen vier fietsroutes langs Nora's theetuin en hier recht tegenover vertrekt elk uur de pont naar Tiengemeten.
Op den duur verwacht Natuurmonumenten op het eiland wel 35 of 40.000 bezoekers per jaar, Ellen merkt nu al dat het steeds drukker wordt in haar theetuin. "Pas nog zat een groep vogelaars op het terras na een dagje vogelen op het eiland 72 vogelsoorten in hun boekjes bij te schrijven. Die waren in extase!" Zelf is ze ook blij met de plannen voor natuurontwikkeling. "Voor de boeren is het natuurlijk heel ellendig. Wij kennen twee van de boerenfamilies hier tegenover en weten hoe erg ze het vonden om weg te moeten. Maar op een baggerdepot of een vliegveld zat ook niemand te wachten. Dan heb ik liever dat Natuurmonumenten het overneemt! Hier voor ons huis hebben we die nieuwe natuur van dag tot dag kunnen volgen toen de Tiendgorzen opnieuw werden ingericht: Drie jaar geleden was hier nog een bietenveld. Toen die kreken waren gegraven zag je ineens allerlei planten die er vroeger niet stonden, er komen steeds meer vogels, fantastisch. De Tiendgorzen zijn na drie jaar al heel mooi geworden."
Voor omwonenden zijn twee drukbezochte inloopavonden gehouden. "De meeste mensen reageerden eerst nogal afwerend. Ze vinden het erg dat de boeren weg moeten. En ze waren bang voor drukte op de dijken en voor muggenoverlast, net zoals na de afsluiting van het Haringvliet. Maar de meeste dorpsgenoten heb ik hier in de Tiendgorzen nog nooit zien wandelen. Soms zoekt iemand een stok om een hond te slaan. Vergelijk het met de Euromast, die is voor dagjesmensen. Een echte Rotterdammer klimt niet op de Euromast en een Nieuwendijker gaat niet op Tiengemeten wandelen. Maar het gros van de dagjesmensen die hier na een dagje Tiengemeten komen theedrinken is laaiend enthousiast. Vreemd is wel dat je heel vaak hoort dat het zo jammer is dat je straks van Natuurmonumenten niet meer op het eiland mag wandelen. Dat is absoluut niet waar!"